

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: Vargáné Antal Ilona hagyományokat dokumentáló és kézműves tevékenysége.

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása

☐ agrár- és
élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki
megoldások	☒ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	

3. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: Apátfalva

4. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezik

☒ települési	☐ tájegységi	☐ megyei	☐ külföldi magyarság

5. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása:

1934-ben született Apátfalván, szülei földműves emberek voltak, akik nagy bölcsességgel tanították gyermekeiket a házimunka, a földművelés, állattenyésztés minden formájára. Iskolásévei alatt szerette a verseket, irodalmat, jó tanuló volt. 1956-ban ment férjhez két fiúgyermeknek adott életet.

Az 1980-as években aktívan részt vett a helyi díszítőművészeti szakkör foglalkozásain, ahol népi hímzésmódokat és makramézást tanultak az asszonyok. Precíz hímzésmódjával ott is kitűnt.

2002-ben társszerzője volt a „Gyí, paci paripa” című apátfalvi népi játékokat bemutató könyvnek, mely a Bíbic-könyvek sorozatban jelent meg, és nagy segítséget nyújt a helyi iskolában a néprajz, népi játékok oktatásában. A könyv második átdolgozott kiadása 2017-ben jelent meg.

2000-ben kapcsolódott be a Marosvidék folyóirat szerkesztő csapatába. Néprajzi témájú cikkeiben bemutatja az apátfalvi parasztasszonyok teendőit, a házimunkától a gyapjúfeldolgozásig. Írt a karácsonyi, húsvéti hagyományokról, az apátfalvi népi imákról. 2000-2010-ig részt vett a helyi Szigetház programjaiban is, ahol gyerekeknek néprajzi és kézműves foglalkozásokat tartott.

2002 „Játsszunk most együtt!” címmel egyik szervezője, előadója volt a honismereti diáktábornak Apátfalván.

2005-ben egyik kitalálója és megalkotója a „Pátfalvai Parasztolimpiának” a sportos népi gyerekjátékok versenyének. Versenyszámok: patkódobás, gombzúgató, csutkavár építés, rongylabda dobás, csúzlizás, golyózás, tekészés, ugrókötelezés.

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

A gobelin, a makramé, a szalmafonás egész életében foglalkoztatták, idős korában lett ezek művésze. 2004-2010-ig évente új és új tevékenységbe fogott s néhány hónap alatt makramé technikával egész kiállításnyi új ékszert, fonatot készített. Munkájának különös értéke, hogy ezek az ékszerek könyvekben még nem fellelhetők, ő találta ki a mintákat, formákat.

2006-ban az Országos Honismereti Szövetség elismerő oklevelet adományozott Vargáné Antal Ilonának, „A honismereti mozgalomban végzett kiemelkedő munkájáért.” 2009-ben írta önálló könyvét Egy apátfalvi asszony visszaemlékezései címmel, melyben életéről, családjáról ír. Édesapja édesanyja, a tanya, a föld, a falu szeretete tükröződik írásaiból.

Azonban ezeket nemcsak leírni tudja rendkívül szemléletesen keresztanyám, hanem el is tudja készíteni, egész életében ízletesen, gusztán süt-főz, őrzi a régi ízvilágot, technikákat, zamatokat. Ha levestésztát, tarhonyát kell gyúrni azt is megcsinálja. Máig is főzi a háziszappant, maga meszel, gyönyörű a virágoskertje, és a veteményeskertje is. Portáján mindig rend van, minden ragyog.

Kiváló előadó is, kiállítás-megnyitókön, konferenciákon, templomokban verseket, népi imákat, történeteket adott elő. Szeged Alsóvárosi Templom 2015. 05., Makó József Attila Múzeum 2015. 03., Apátfalva, Csanádpalota a Marosvidék Baráti Társaság programjain.

Önálló kiállításain életművét mutatta be a közönségnek. Apátfalva, Szent Anna Napok 2009. 07., Makó, Városi Könyvtár 2006. 02., Csanádpalota

6. Indoklás az értéktárba történő felvétel mellett:

Értéknek tekintjük a következő tevékenységeit: kézimunkái: gobelin, makramé, hímzés, Kézműves tevékenységei: szalmafonás, és írói tevékenységét.

Vargáné Antal Ilona nem csak önmagának alkot. Szeretné tudását minél több embernek átadni. Apátfalván és megyeszerte kézműves bemutatón, előadásokon tanította az érdeklődőket az adott kézimunka, népi mesterség fortélyait. Verseivel, népi imáival elbűvölte közönségét. Írásaival a fiataloktól az idősekig tanította, szórakoztatta a népi kultúra iránt érdeklődőket.

7. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

Makó és Térsége 2006. február 3.

Február 21-ig: Vargáné Antal Ilona makramé kiállítása a makói Városi Könyvtár olvasótermében. (József Attila Városi Könyvtár, Mátó Erzsébet,)

A Marosvidéken megjelent néhány eddigi írása:

2001. 1. A szemverés gyógyítása Apátfalván

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

- 2001. 2. Mindennapi kenyérünk, kenyérsütés Apátfalván
- 2001. 3. Terítsünk együtt bőjti asztalt
- 2002. 3. A baromfi nevelése
- 2003. 2. Tejfeldolgozás Apátfalván
- 2004. 1. Disznóvágás Apátfalván
- 2004. 2. Szappanfőzés Apátfalván
- 2004. 3. Lekvárfőzés Apátfalván
- 2005. 2. Tarihonyakészítés Apátfalván
- 2006. 3. A gyapjú feldolgozása Apátfalván
- 2007. 3. Téli szokások Apátfalván stb.

<http://apatfalva.com> Egy apátfalvi asszony visszaemlékezései

Írástudatlanok őrizték meg az ősi imádságokat / Dombai Tünde == DM. – júl. 4., p. 14. : ill.

Apátfalván különösen gazdag az archaikus imádságok hagyománya.

http://epa.oszk.hu/03000/03018/00171/pdf/EPA03018_honismeret_2002_06_033-041.pdf

8. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe:

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe, audiovizuális-dokumentációja

2009. Falunap Könyvbemutató

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

2009. Falunap Kiállítás

Makó Szent László nap 2005.

Virágkiállítás Apátfalva 2004

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

Bogárzói búcsú 2007.

2009.

Szalmafonás Makó Múzeum 2015.

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

2015. Szeged, archaikus népi ima elmondása

2. A Htv. 1. § (1) bekezdés j) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek:

Javaslat Vargáné Antal Ilona kultúrát átörökítő tevékenységének helyi értéktárba való felvételéhez.

A Napsugár Baráti Klub vezetőjeként, felolvasó délutánokat szoktam szervezni a Faluházban. Ott mindenki elmondhatja kedvenc versét, balladáját, vagy anekdotáját és bármi egyéb műfajt, amit alkalmasnak lát a többiekkel megosztani.

Verseket szavalására szoktam megkérni Vargáné Antal Ilonát, amit nagyon meghatóan tud előadni. Sok-sok verset tud fejből, még olyanokat, amiket gyermekkorában a tanyai iskolában tanult meg.

Vargáné Antal Ilona fiatal kora óta nagyon jól tud szavalni, mély átéléssel értelmezve az előadott művet. De sok másban is nagyon ügyes, például a makramézásban, ékszereket készít. Javasolom a sokrétű tevékenységét az értéktárba.

Apátfalva, 2018. szeptember 10.

Kovács Józsefné Baka Julianna
Napsugár Baráti Klub Apátfalva
klubvezető

Ajánlólevél az értéktárba.

Simon Mihályné Gyenge Ilona Mária: Keresztanyám Ica néni

Amikor 1961-ben megszülettem a keresztvíz alá Vargáné Antal Ilona tartott. Ő a kedves keresztanyám, életem nagy fordulópontjain mindig mellettem állt: a ballagásaimkor, az esküvőnkkor, ha szükségem volt rá, bátran fordulhatta hozzám a későbbiekben is.

2000-ben megnyitottuk az I. Virágkiállításomat, amin ő is részt vett, a II. Virágkiállítástól már, mint kiállító és bemutató, verselő is bemutatkozott.

A 15 kiállításból nagyon sokon ott volt, gobelinnel, csuhé és szalmafonással, gyönyörű kiállítása volt nyakláncok, karkötők, övek, makramé falvédők. Ezeket nem csak kiállította, hanem be is mutatta az elkészítésüket, tanította az érdeklődőket, felnőtteket, gyerekeket egyaránt.

A XV. kiállításon is megköszöntem neki, hogy olyan sokat segített nekem, és ekkor felejthetetlen dolgot mondott nekem. „Nagyon örülök, hogy ilyen keresztlányom van. Nagyon örülök, hogy te vagy a keresztlányom. „

Természetesen én is örülök neki, hogy ő keresztanyám. Köszönök szépen neki mindent. Tisztelettel és szeretettel fordulok mindig hozzá.

Javasolom a helyi értéktárba felvételre.

Apátfalva, 2019. 10. 07.

AJÁNLÁS

Vargáné Antal Ilona munkássága a Szigetház Erdei Iskolában

Ilonka nénivel való ismeretségünk nem a Szigetházzal kezdődött. Mint a népművelő (1981-től), aki nem ismerte Apátfalvát, sokat jártam a falu utcáit. Mindig megálltam három háznál a Rákóczi utca és a Hajnal utca sarkán. Csodálatos virágok pompáztak a házak előtt. A középső Ilonka nénié. Akkor még nem gondoltam (még a Pátfalváért Egyesület sem létezett), hogy közel 10 év elteltével a „Szigetház” tevékenységnek egyik környezetismereti, környezetvédelmi „tananyaga” lesz, ez a gyönyörű környezetben lévő ház.

1998 nyarán az egyesület egy pályázat kapcsán két hetes tábort rendezett (Eszterlanc Néprajzi Tábor) helyi, hazai és határon túli gyerekek számára. A helytörténeti csoport ellátogatott hozzá is.

... Aznap délután Varga Józsefné, Ica néni és Antal Mihályné, Bözsi néni láttak vendégül bennünket. Ők régi népi játékokat mutattak be nekünk. Csodálatos volt nézni őket, hogy még ennyi mindent tudnak elkészíteni és eljátszani. A töktalicska, ami már elkészítve várt bennünket, volt a gyerekek kedvence. Egymás kezéből kikapkodva boldogan szaladgáltak vele maguk előtt tolvá. Aztán a kukoricacsutka vár, amit belefedkezve építettek, az ördöglatat, amit tökből vájták ki, a papírkivágások, hajtogatások, a sánta iskola, a körjátékok, a versek, amelyeket Ica néni gyönyörűen mondott el a még ma is őrzött régi tanyai kisiskolás olvasókönyvéből. „Fejből” is sokat tudott, csak ámultunk és bámultunk. ... (Pátfalvi Szókimondó, 1998. augusztus, V. évf. 8. sz. 8. old.: Csapó Jánosné: Néprajzos barangolásaink – részlet)

Valószínűleg ez volt az indíttatása a jóval később megjelent Bibic-könyvnek, mely a népi játékokat örökítette meg. Ebben Ilonka néni társszerző volt.

Ezek a játékok lettek többek között a Szigetházban elkezdett, csoportok számára is tartott vetélkedőknek, játékoknak, melyet 2005-től (Vargáné Nagyfalusi Ilona ötletéből) „Pátfalvi Parasztolimpia”-nak neveztünk el.

Nem hagyhatjuk ki Nagyfalusi Icu nevét. A mai napig, mai szóval, menedzsere Ilonka néninek, aki egy végtelenül szerény, halk szavú asszony. Elég sokáig kellett győzködni, hogy óriási, értékes tudással, készséggel, képességgel rendelkezik, amit a mai gyerekeknek nagyon fontos, hogy átadjon.

2002-től, ahogy a Szigetház elkészült, közel 10 évig tartott helytörténeti foglalkozásokat, előadásokat a helyi, a vidékről ide érkező gyerekeknek. Megmutatta a rokka használatát, mire szolgált a kendertörő, hogyan sütötték régen a kenyeret, stb. És közben mindig mesélt. A faluról, a gazdaságról, a családról, a régi tanyasi iskoláról... „Meséit” a gyerekek (akik mindig zajosak) csöndben, szinte ámulattal hallgatták, és kérdeztek, melyre Ilonka néni mindig türelemmel, kedvességgel, szeretettel válaszolt.

A Pátfalváért Egyesület maximálisan egyetért azzal, hogy Vargáné Antal Ilona munkássága, melyet a Szigetházban is végzett a helyi értéktárba kerüljön, példaképként megőrizve azt az utókor számára.

Apátfalva, 2018. 10. 19.

Móricz Ágnes
a Pátfalváért Egyesület elnöke

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

Települési Értéktár elnöke részére
Apátfalva

Vargáné Antal Ilona a múltat átörökítő tevékenységének települési értéktárba való vételéhez.

Vargáné Antal Ilona a kezdetek óta (2000-től) részt vett a Marosvidék Baráti Társaság által szervezett folyóirat bemutatókon írásaival, szavalatokkal, vagy archaikus népi imákkal. Az elmúlt 18 év alatt számos írása, cikke, sőt verse jelent meg a Marosvidékben.

Ősszegyűjtött írásaiból 2009-ben a Marosvidék füzetek sorozat 7. kiadványát állítottuk össze: Egy apátfalvi asszony visszaemlékezései címmel. Vargáné Antal Ilona írásaiban a paraszti kultúrát mutatja be, gyermekkori emlékeit írja le. Aprólékosan és szemléletesen láttatja velünk azt a régmúlt, munkás, embert próbáló paraszti világot, melyben felnőtt. Ha szükséges leírásai alapján mi is megpróbálkozhatunk egy-egy régen elfeledett tevékenységgel.

Ám Antal Ilona nemcsak írásaival jeleskedett, kitűnő előadó is. A versek, népi imák közel állnak hozzá. A Bogárzói búcsún kézműves bemutató keretében mutatta be a makramé nyakláncok készítését. A látogatók személyében egy hiteles népi mestert ismerhettek meg, aki idős kora ellenére a precizséget tekintette elsőrendűnek, nyakláncai karkötői finom szépségről tanúskodtak.

Munkássága követésre méltó, írásai szép olvasmányok, nyakláncai gyönyörű ékszerek, ezért javaslom a helyi értéktárba felvételre.

Makó, 2018. július 23.

Szilágyi Sándorné Makó

Szentesi Imréné Antal Julianna vagyok.

A testvérhúgomat, Antal Ilonát én ismerem a legjobban a világon, mert születésünktől kezdve együtt nőttünk fel nagykorunkig. A testvéri szeretet pedig mai napig is elkísér bennünket.

Ő öt évvel fiatalabb éntőlem, nagyon jól emlékszem rá, mikor iskolába járt, már akkor is nagyon szerette a verseket. Volt egy tanítójuk aki a fővárosból érkezett az apátfalvi külsőtanyai iskolába Bányász Katalin nevű fiatal lány. Két évig tanította ott az iskolás gyerekeket. Ő hamar felismerte a testvérem tehetségét. A tanító néni a két tanévben nagyon sokat szerepeltette az ott lévő diákokat. Karácsony, újév, március 15, anyák napja, húsvét, pünkösöd, tábortűz, évfáró. Ez idő alatt a testvérem sok szerepben vett részt. Volt beteges, özvegy két kisgyermekes édesanya a „Melyiket” című Várad Antal versben, királyfi illetve szegény kocsislegény az „Az egyszer egy királyfi mit gondolt magába” című énekben, házasodni akaró legényember az „El kéne indulni, megkék' házasodni” énekben, beteget színlelő iskolás, nagyfiáért aggódó édesanya „Petike” című vers megszemélyesítője. Volt Mátyás király juhásza, aki soha nem hazudik, egy színdarabban.

Köszöntötte névnapján Német Imre fiatal pap tisztelendő urat a „Crédó” című verssel. Majd mondókák, versek, játékok ezekből a tanító néni mindig a nehezebbeket bírta rá.

1. melléklet a 114/2013. (IV. 16.) Korm. rendelethez

De másfajta érzéki tehetségét is felismerte a tanító néni pl.: tejfogat húzott az esőosztályos Bohai Bandinak. Ha elromlott az ajtózár, vagy valamit szögelni kellett, ő azt is megcsinálta, tehát fúrt, faragott, javított már iskoláskorában is.

Mindig tudta, hogy mit kell csinálni annak, ami elromlott. A tanító néni mondta is ha szükséges volt, „majd Antal Ica megcsinálja”.

Ezt misem bizonyítja jobban, mint évvárókor kapott emlék kép:

„Antal Ilona VI. osztályos tanuló jutalmul kapta ezt a képet jó magaviseletéért és mindenben felmutatott ügyességéért. Apátfalva, 1947. június. 16. Bányász Katalin tanítónő.

Nem volt ő másmilyen otthon sem, mindig szeret tevékenykedni, ahogy az ereje engedi. 1976-ban új házuk építésébe kezdtek családi összefogással. Én akkor elég sokat megfordultam náluk, ha egy kis szabadidőm volt. Nagyon jó hozzáértő kőművesmesterük volt, Varga Ciri Mihály bácsi, aki egy pár évvel előbb ment nyugdíjba. Ő a háziakkal mindent részletesen, bizalmasan megbeszélte.

A kőműves mester látta, hogy a testvéremnek minden a kezére áll, hogy sok mindent szépen meg tud valósítani, a betonmunkákba.

Mondja neki: „Látom te nagyon megszeretted ezt a betonos munkát, ha akarod én vállalom, hogy mindenre megtanítalak ami a betonos munkákkal kapcsolatos. Mert tudom, hogy te az én kenyérem nem veszed el, hogy nem mégy el máshova dolgozni.”

A testvérem erre azt felelte én nem megyek senkihez betonozni, csak a sajátunkat csináljuk meg. Ezeket, amit most leírtam, úgy mesélte el akkor a testvérem.

A mester, megtanította a betonozás minden fortéjára. Aljazat betonok, járdák, betonudvar, csempézés, falburkolás (alsókonyhák) lent, amit csak kellett taposócsempézés.

Miután felépült a házuk több szabadideje lett a testvéremnek. Pihenés kapcsán újabb és újabb tevékenységbe fogott a régi álmai megvalósítására. Hímzett, több fajta hímzésmódokkal, amelyek elkerültek a megyei sőt az országos kiállításra is.

Gobelin, szalmafonás, makramé faliképek, virágtartók, övek ezek után következett a finomabb fonalból készült munkák, nyakékek, karkötők egész sorozata, a mintákat ő találta ki.

Közben a „Gyí, paci, paripa” gyerekjátékokat bemutató könyv társszerzője lett. Majd önállóan könyvet írt „Egy apátfalvi asszony visszaemlékezései” címmel.

E könyvbe az édesanyánktól megtanult sokféle házkörűli munkák pl.: kenyérsütés, tarhonyakészítés, tejfeldolgozás, sütés-főzés, baromfinevelés, szappanfőzés, gyapjúfeldolgozás stb kerültek bele.

Ezeket a testvérem nemcsak megtanulta, hanem amire szüksége van, bármelyiket el is készíti. Apátfalva, 2018. november 17.

Antal Julianna

Fotó Vargáné Nagyfalusi Ilona